INKIJKVERSIE
SCRIPT

GOUD EN GRUIS

(6-7 personen)

Eenakter

door

MARLOES VAN DEN BERG

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **GOUD EN GRUIS** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **MARLOES VAN DEN BERG** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de letter-grootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

© 2026 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

De Friese Poort 106
1823 BT Alkmaar
Telefoon 072 - 5112135
Website: www.ibva.nl
Email: info@ibva.nl
ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, generale repetities met publiek, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **6** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.
Gebruik rekwisieten veilig, lees meer bij tab voorwaarden op onze site.

Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten.
E-mail: rechten@toneelfonds.be. Telefoon: (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONEN:

Team Le Cochonnet d'Or *(Luh Ko-sjoo-néé Dor) (Het gouden biggetje)*:

Dit team neemt het spel overdreven serieus, ze gedragen zich als een soort militaire sekte die het spel adoreert. Ze zijn gekleed in nette team outfits, bijv. witte polo's met bijpassende broeken. Hebben een uitklaptafeltje en een koffer met daarin: hun ballen, een gouden but *(Buut)*, een luxe *(bijv. fluweel)* doek, witte handschoentjes en een bakje / zak wit poeder bij zich.

Jean-Pierre *(Zjan-Pi-jèr) (heet eigenlijk Jan-Peter)* / Marguarite *(Mar-gha-ried) (heet eigenlijk Margriet)*, de aanvoerder

Fabienne / Fabian

Lucie / Luuk

(Als de rol als Marguarite gespeeld wordt, veranderen de spottende naam jan-Pjer in Mar-ga-riet en de namen Jan-Peter, Jan-Piet en Janneman in Margriet, Grietje, Greet, Margrietje of Tante Griet)

Team De Ketsers:

Dit team is een lomp zootje ongeregeld, en winnen regelmatig, maar niet per sé met eerlijk spel. Ze zijn de rivalen van Le Cochonnet d'Or. Zijn niet als team gekleed. Zij dragen hun benodigdheden mee in een simpele supermarkttas. Naast de ballen hebben ze een koelbox met bierblikken mee. Om het andere team te dissen hebben ze een biggetjes roze but gemaakt met daarop een varkensneus en krulstaartje.

Brute Bertus / Brute Bertha, de aanvoerder

Snuggere Sjakie / Snuggere Sjaan

Genadeloze Gerda / Genadeloze Gerrit

De scheidsrechter *(draagt een veiligheidshesje, horloge, fluitje en een klembord) (kleine rol, die ook kan vervallen als je met 6 personen speelt)*

OPMERKINGEN:

Alle rollen zijn door zowel een man als een vrouw te spelen. De alternatieve naam staat erbij.

In dit stuk zitten Franse woorden. Achter deze woorden staat tussen haakjes, schuingedrukt en onderstreept de fonetische uitspraak ervan *(dus zo geschreven)*. Als een woord vaker gebruikt wordt, zoals But *(Buut)* staat het er de eerste keer bij, en daarna niet meer.

De beschreven oefeningen bij de 'warming-up' zijn een idee, maar hier kunnen ook andere oefeningen voor bedacht worden als deze fysiek meer aansluiten bij wat de spelers aankunnen. Zolang het maar een absurde opbouw van oefeningen wordt, waarbij uiteindelijk de blessures worden veroorzaakt.

Als je deze eenakter zonder Scheidsrechter speelt, vervallen de teksten die gemarkeerd zijn met ***7P**, en dan gebruik je in de laatste scène de zin met *6P *(die ene zin met ***6P** vervalt dus juist als je wèl met 7 personen speelt)*.

Deze eenakter is ook beschikbaar in een versie voor 4-5 spelers.

SITUATIE/DECOR:

Een jeu de boulesbaan, of de nabijgelegen omgeving van een toernooi: een partytent, kleedkamer of clubgebouw. Het speelt zich af voor de start van het toernooi. Er wordt niet daadwerkelijk gespeeld.

KORTE TEKST VOOR HET PUBLIEK:

Een komische eenakter waarin twee aartsrivalen elkaar treffen. Jean-Pierre gelooft in absolute discipline en onberispelijke techniek. Bertus laat zich door niets of niemand de wet voorschrijven.

Vandaag treffen ze elkaar op het slagveld. De spanning tussen hen stijgt tot het kookpunt terwijl ze de strijd met elkaar aan gaan en hun vete uitvechten.

De publiekstekst is bewust mysterieus gehouden om de komische onthulling in de eerste scène te beschermen. Door termen als "jeu de boules", “spel”, “team” of "ballen" te vermijden, blijft de uiterst serieuze houding van de personages voor het publiek een raadsel tot de koffer opengaat.

Belangrijk: Om dit verrassingseffect te maximaliseren, moet het spel in de rest van de communicatie *(posters, social media, foto's)* ook niet genoemd of uitgebeeld worden.

SCÈNE 1: Arrivé

(Spelers: Jean-Pierre, Fabienne, Lucie, Scheidsrechter.

Jean-Pierre, Fabienne en Lucie marcheren het speelveld op. Fabienne draagt de koffer, Lucie draagt een uitklaptafeltje)

JEAN-PIERRE: Arrête *(Ah-ret)*. Op de plaats rust.

(Ze stoppen abrupt, Lucie botst tegen haar voorganger aan, die weer tegen Jean-Pierre botst. Hij kijkt geërgerd achterom)

LUCIE: Excuses, Jean-Pierre.

JEAN-PIERRE: Concentration, s'il vous plaît. *(Kon-sahn-tra-sie-on, siel-vóe-plè)* We zijn hier met een missie. Quart de tour *(Kar de toer)* en presenteer!

(Lucie en Fabienne draaien een kwartslag en staan rechtop, stil. Jean-Pierre gaat voor ze staan)

JEAN-PIERRE: Wat hangt er in de lucht?

FABIENNE: Een lichte zuidwestenwind?

LUCIE: Uhm... de frituur van de kantine?

JEAN-PIERRE: Non! Le Triomphe *(Non! Luh Trie-omf)*, de gouden overwinning! Proef hem. Voel hem. Hij is van ons... Fabienne, rapporteer voorverkenning terrein.

FABIENNE: Het terrein bestaat uit een zandondergrond met lichte oneffenheden aan de noordzijde. Lichtval is ongunstig aan de westzijde. Geen obstakels gedetecteerd.

JEAN-PIERRE: Merci *(Mèr-sie)*. De landingszone is geïnspecteerd; Lucie, dreigingsanalyse.

LUCIE: Nog geen vijandelijke activiteit gedetecteerd. De troepenindeling geraadpleegd. Dreigingsniveau: verwaarloosbaar. Uitzondering: De Ketsers.

FABIENNE: *(met afschuw)* De Ketsers...

JEAN-PIERRE: Mon Dieu... *(Mon djeu...)* Tijd om ons arsenaal te prepareren voor onze eerste offensieve inzet. Oui? *(Wie?)*

FABIENNE & LUCIE: *(In koor)* Oui, Jean-Pierre.

(Jean-Pierre neemt de koffer over van Fabienne. Fabienne en Lucie klappen het tafeltje met precisie uit. Met een waterpasje

wordt gemeten of hij recht staat. Na goedkeuring plaatst Jean-Pierre de koffer statig op het tafeltje en maakt hem open. Ze halen alle drie witte handschoentjes tevoorschijn die ze synchroon aantrekken)

JEAN-PIERRE: Breng het altaar in gereedheid.

(Lucie spreidt een fluwelen doek naast de koffer uit. Fabienne legt er zorgvuldig 6 zilveren ringen op. Vervolgens plaatst Jean-Pierre één voor één de ballen op de zilveren ringen. Fabienne begint de ballen met draaiende bewegingen op te poetsen, waarna Lucie iedere bal afstoft met een kwastje en Jean-Pierre ze inspecteert met een vergrootglas. Dan haalt Fabienne een klein fluwelen kussentje uit de koffer, en legt die op de tafel. Jean-Pierre tilt met twee handen een gouden but uit de koffer en plaatst die op het kussen in het midden van het altaar)

JEAN-PIERRE: Et voilà... Le Cochonnet d'Or. *(Ee vwa-LA... Luh Ko-sjoo-néé Dor)*

FABIENNE & LUCIE: *(zacht, vol ontzag, in koor)* Le Cochonnet d'Or...

JEAN-PIERRE: ... Bien! *(Bjèn!)* Laat les boules *(Lee boel)* acclimatiseren.

(Ze doen hun handschoentjes uit en leggen ze in de koffer)

***7P** *(De scheidsrechter komt rustig aanlopen met zijn handen op zijn rug, klembord onder de arm. Hij stopt even, kijkt naar de blinkende ballen en het gouden but)*

***7P SCHEIDSRECHTER:** Ze liggen er weer netjes bij dit jaar, Jean-Pierre.

***7P JEAN-PIERRE:** *(Slaat direct zijn hakken tegen elkaar, salueert)* Monsieur. *(Muhsjeuh)* Perfectie is de standaard, zoals u weet.

***7P SCHEIDSRECHTER:** Prima. De baan is over vijftien minuten vrij voor de start. Succes. *(Maakt een aantekening op zijn klembord, begint verder te lopen)*

JEAN-PIERRE: In de houding!

***7P** *(De scheidsrechter schrikt van het commando en springt spontaan in een strakke houding. Dan realiseert hij zich wat hij doet, kijkt om zich heen, trekt zijn hesje recht en loopt door alsof er niets gebeurd is. Hij gaat af)*

(Lucie en Fabienne springen in een strakke houding naast het

tafeltje. Jean-Pierre loopt met zijn handen op zijn rug voor hen heen en weer)

JEAN-PIERRE: Excellent *(ek-sè-lan)*. Zijn jullie klaar voor de operationele briefing van Le Cochonnet d'Or?

FABIENNE & LUCIE: *(In koor)* Oui, Jean-Pierre.

JEAN-PIERRE: Luister goed. Vandaag hanteren we Protocol Alfa. We gaan niet zomaar spelen; we gaan het terrein domineren door middel van uiterste perfectie.

FABIENNE & LUCIE: *(In koor)* Perfectie is de enige weg.

JEAN-PIERRE: Magnifique *(men-i-fiek)*. Fabienne, jij bent onze Pointeur *(pwan-teur)*. Jouw enige missie is de totale bezetting van de perimeter rondom het But. Je plaatst die ballen met de nauwkeurigheid van een sluipschutter. Eén doel, één positie, nul fouten.

FABIENNE: Kristalhelder. Elke worp is een precisielanding. Ik zal het But omsingelen als een ondoordringbare vesting. De vijand zal geen schijn van kans krijgen om ook maar in de buurt van het goud te komen.

JEAN-PIERRE: Lucie, jij bent de Milieu *(mie-ljeuh)*. Het kloppend hart van onze formatie. Jij bent de brug tussen de precisie van Fabienne en mijn vernietigingskracht. Jouw taak is het corrigeren van de realiteit.

LUCIE: Compris *(kom-prie)*. Als de elementen tegen ons samenspannen, of als de vijand door puur geluk onze linie dreigt te doorbreken... dan herstel ik de orde. De tegenstand krijgt geen voet aan de grond.

JEAN-PIERRE: Excellent. En ik... ik ben de Tireur *(tie-reur)*. Ik ben de eliminator. Als er ook maar één roestig object van de tegenpartij binnen onze invloedssfeer komt, annuleer ik hun aanwezigheid met de Tirer au fer *(Tie-ree oo fèr)*. Ik duld geen obstructies in ons pad naar de overwinning.

FABIENNE: Uiteraard. We wijken geen millimeter, Jean-Pierre.

JEAN-PIERRE: C'est ça *(sè saa)*. Elegantie en superioriteit. En onthoud: wij zijn Le Cochonnet d'Or. Wij zijn goud. De rest is slechts gruis onder onze schoenen.

FABIENNE & LUCIE & JEAN-PIERRE: *(voeren synchroon een groepsgebaar uit)* Le Cochonnet d'Or!

SCÈNE 2: De Invasie

(Spelers: Jean-Pierre, Fabienne, Lucie, Bertus, Sjakie, Gerda, Scheidsrechter)

LUCIE: *(verstijft plotseling)* Jean-Pierre. Verstoring in de perimeter.

JEAN-PIERRE: Identificeer.

LUCIE: Vijandelijke troepen in aantocht. Brute Bertus. Snuggere Sjakie. Genadeloze Gerda.

FABIENNE: De Ketsers...

JEAN-PIERRE: Attention *(a-tan-sjon)*. Wees op je hoede.

(Er klinkt luid gepraat, lompe voetstappen, geslof en gerammel van metalen ballen en lege blikjes in de boodschappentas die gedragen wordt door Sjakie. Bertus draagt de koelbox met bierblikjes)

BERTUS: *(Nog niet zichtbaar)* Hé, Red Boules! Goeie reis gehad? Ik zag jullie bussie al staan, die hangt zeker zo diep in de vering door al dat vloeibare proviand! Haha! ... En De Grindbijters zijn d'r ook weer! Gezellig man! We komme straks wel effe een bakkie doen!

SJAKIE: *(Nog niet zichtbaar)* Bewaar een bal gehakt voor me, Willem! Zo'n lekkere grote!

BERTUS: *(komt op, ziet het andere team)* Kijk nou! Als we daar de Gouwe Biggetjes niet hebben!

JEAN-PIERRE: *(Diepe zucht)* Bertus. We hebben dit vorig jaar besproken. De clubnaam is Le Cochonnet d'Or.

GERDA: Jaja lekker sjiek de friemel. Koesson de knor-knor. We zullen jullie varkentjes vandaag eens even flink wassen.

SJAKIE: Pesies! Die beker van vorig jaar wil d'r graag een nieuw vriendje bij.

JEAN-PIERRE: *(Verontwaardigd)* Het is een eerbiedwaardige naam! Le Cochonnet, het but *(gebaart naar het gouden but op hun tafeltje)*, is het middelpunt van elk potje petanque *(pee-tank)*.

FABIENNE: Zonder cochonnet geen petanque.

LUCIE: Zonder petanque geen leven.

SJAKIE: *(stoot Gerda aan)* Hoor je dat Gèr? Die hebbe geen leven als ze hun balle niet op de baan kunnen mikken.

GERDA: Pe-wat? Pe-stank? Sjeu de boel, zul je bedoelen!

JEAN-PIERRE: Het is Pétanque, imbécile *(ahm-bee-siel)*. Van Pès Tancats *(pes tan--ca)*. Voeten samen. Een regel die sommigen tijdens het gooien wel eens... vergeten.

BERTUS: *(onschuldig)* Ik weet niet waar je het over hebt.

FABIENNE: Vorig jaar stond jouw voet ver óver de lijn toen je gooide.

GERDA: Dat is discriminasie! Gewoon discriminasie tegen mensen met grote voeten!

LUCIE: En jullie ballen verplaatsten zich tijdens het opmeten opvallend vaak vanzelf. Altijd in jullie voordeel en net genoeg.

BERTUS: Wij kenne er toch niets aan doen als d'r een helling in het terrein zit.

SJAKIE: *(iets te snel)* Ik tikte hem één keer per ongeluk aan bij het meten.

(Bertus kijkt Sjakie boos aan)

JEAN-PIERRE: *(koel)* Natuurlijk.

BERTUS: Niet meteen zo knorrig worden, 'Sjan-Pjer'. *(Loopt naar het tafeltje)* Heb je je balletjes weer lekker in de wax laten zetten? Laten wij de onze ook maar effe officieus klaarleggen. Sjakie, regel jij dat?

(Sjakie loopt naar een willekeurige plek op de vloer, het liefst vlakbij de keurige opstelling van Jean-Pierre. Vist eerst een vieze sok, of iets anders ranzigs uit de tas en gooit die over zijn schouder, op het tafeltje. Dan kiepert hij de tas om. Het geluid van de ballen en de blikjes die over de grond kletteren laat het andere team verstijven)

LUCIE: *(wendt haar hoofd af)* Niet kijken, Fabienne. Niet kijken.

JEAN-PIERRE: Barbaar! Je hebt de precisie van een sloopkogel. *(Hij pakt boos de sok, tussen de puntjes van zijn vingers, van hun tafeltje en gooit hem op de grond)*

BERTUS: *(maakt een overdreven armbeweging naar de zooi op de grond)* En voilà. De ballen.

FABIENNE: Hij... Hij liet ze op de grond... Ze zaten tussen de blikjes

en een sók!

SJAKIE: Niks aan ‘t handje, knorrie. Ze zijn van ijzer, ‘t zijn geen eieren.

***7P** *(De Scheidsrechter komt weer voorbijgelopen. Hij stopt en kijkt naar de ballen en lege blikjes op de grond)*

***7P SCHEIDSRECHTER:** Bertus... Hou het pad een beetje vrij, wil je? Ik wil straks geen overvolle EHBO-post omdat men over lege blikjes of een losse bal struikelt.

***7P BERTUS:** Komt goed, scheids. We schuiven het wel effe opzij. *(Duwt er eentje met zijn voet opzij)*

***7P SCHEIDSRECHTER:** *(maakt een aantekening in zijn klembord)* Doe dat. *(hij loopt weer verder)*

BERTUS: Nou de ballen liggen klaar om te strijden om de titel, maar eerst... Wij zijn de kinderachtigste niet, dus om jullie succes te wensen, hebben we nog een kadootje voor jullie. Gèr, haal die verrassing eens tevoorschijn.

GERDA: *(haalt het roze but tevoorschijn)* Tadááá! Een mascotte!

JEAN-PIERRE: Wat... is... dat.

SJAKIE: Een mascotte! Hebben we speciaal voor jullie gemaakt.

FABIENNE: Is dat... een varkensneus?

LUCIE: En een krulstaart...

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

info@toneeluitgeverijvink.nl

072 5112407

TONEEL UITGEVERIJ VINK

“Samenspelen” is ons motto